

Стенграфски дневник

НА

34. заседание

Петък, 1 март 1946 г.

(Открито в 16 ч. 05 м.)

Председателствувал подпредседателят д-р Пенчо Костурков.

Секретари: Георги Христов и д-р Георги Славчев.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски	329	Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопроекта за разходите през 1946 г. по Министерството на народното здраве (Продължение на разискванията)	329
Законопроект	334	Говорили: д-р Георги Славчев	329
По дневния ред:		Пенчо Пенчев	331
Законопроекти за контрола на българските лица и фирми, които търгуват с чуждестранни лица и фирми (Първо и второ четене)	327, 329	Дневен ред за следващото заседание	334
Говорил: Георги Стамболов	328		

Председателствуваш д-р Пенчо Костурков: (Звъни) Присъствуват нужният брой народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: Александър Тасев, Александър Ковачев, Анастас Циганчев, Асси Драгнев, Борис Костов, Борис Чобаков, Борис Попзлатев, Васил Павурджиев, Ганю Златинов, Георги Божков, Георги Михайлов, Георги Пеев, Георги Тодоров, Гьоко Габровски, Давид Иерохам, Димитър Крайчев, Диню Тодоров, Екатерина Аврамова, Ефрем Митев, Жеко Жеков, Иван Кирев, Иван Ников, Иван Стоянов, Илия Добрев, Любомир Коларов, Малю Калев, Марин Маринов, Марин Станев, Милан Маджарски, Никола Ангелов, Никола Джанков, Никола Василев, д-р Петър Пачев, Спас Николов, Стою Иванов, Стоян Попов, Стоянка Иванова, Трифон Трифонов, Филип Филипов, Христо Стефанов и Хюсеин Имамов)

Съобщения:

Бюрото на Народното събрание е разрешило отпуск на следните народни представители: Билял Муратов Дурмазов — 4 дни, Вълко Червенков — 2 дена, Георги Божков — 1 ден, Георги Енчев — 1 ден, Иван Георгиев Кръстев — 1 ден, Костадин Лазаров Кожухаров — 1 ден, Любомир Ив. Коларов — 1 ден, Малю Калев Малев — 1 ден, Марин Станев Маринов — 2 дена, Никола Пантев Лазаров — 1 ден, Ефрем Митев Джофов — 1 ден, Милан Цанков Маджарски — 1 ден, Гого Бойдев Гогов — 4 дни.

Минаваме към дневния ред на днешното заседание, точка първа:

Първо четене на законопроекта за контрола на българските лица и фирми, които търгуват с чуждестранни лица и фирми.

Моля г-на секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Тодор Тихолов: (с) (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за контрола на българските лица и фирми, които търгуват с чуждестранни лица и фирми

Г-да народни представители! Българският пълномощен министър в Стокхолм г-н Илиев на 12 септември 1945 г. изпрати една телеграма, с която съобщава, че меродавните английски власти в Стокхолм са отказали да издадат транспортни разрешения (нейвистъртс) за предстоящите да бъдат изпратени за България стоки, мотивирайки се с това, че българите не били съблюдавали британската наредба за търговия с неприятеля, респективно официалната британска статуквена листа (черния списък на лицата и фирмите, с които е забранено да се търгува).

От допълнителните сведения, които се получиха от британската мисия в София, се оказва, че такива нейвистъртс не ще се издават за транспортиране на каквито и да било български стоки, докато българското правителство не издаде един законопроект, който официално да уреди въпроса за въвеждането в България на британската статуквена листа, а също и на американската запретиелна листа, които били идентични.

Като се има пред вид, че известни български стоки, вече заплащени, предстои да бъдат внесени в България от Швеция, Белгия и Швейцария, въвеждането на един такъв законопроект се налага не само с оглед на общия ни търговски интерес, но преди всичко и с оглед на добрите ни отношения с Великобритания и Съединените

Поради тези причини ще трябва да се издаде приложеният законопроект, който има именно за цел да уреди отношенията между българските лица и фирми (физически или юридически), които търгуват с чуждестранни лица и фирми.

Същият като наредба-закон беше изпратен за одобрение в Лондон и Вашингтон през м. октомври т. г. от английската и американската мисии в София. На 23 ноември т. г. се получи съгласието на правителствата на Великобритания и Съединените щати за въвеждането на тази наредба-закон в България.

Ако одобрите приложения законопроект, г-да народни представители, моля, да го приемете и гласувате.

Министър на търговията и промишлеността: Д. Нейков

ЗАКОНОПРОЕКТ

за контрола на българските лица и фирми, които търгуват с чуждестранни лица и фирми

1. Забранява се на лица и фирми (физически или юридически) в България да внасят и да изнасят от и за чужбина за лица и фирми, които, без оглед на тяхната народност, фигурират в запретиелния списък на британската наредба за търговия с неприятеля или американската запретиелна листа.

2. Забраните, упоменати в чл. 1, ще се прилагат и за всички търговци, финансови или други връзки и сделки с лица и фирми (физически или юридически), които, без оглед на тяхната народност, фигурират в запретиелния списък на британската наредба за търговия с неприятеля или в американската запретиелна листа.

3. Забранява се на лицата, упоменати в чл. 1, да сключват сделки за внос или износ на стоки от и за чужбина с лица и фирми, за които е установено, че са „подставени лица“, на лица и фирми, фигуриращи в запретиелния списък на британската наредба за търговия с неприятеля или в американската запретиелна листа.

4. В договорите, сключени за внос или износ на стоки от и за чужбина, български лица, упоменати в чл. 1, трябва да включват една клауза в смисъл, че договорът ще се счита невалиден, ако се установи, че договорящата чужда фирма или лице, фигуриращо в запретиелния списък на британската наредба за търговия с неприятеля или в американската запретиелна листа.

5. Дирекцията на външната търговия ще поставя специален параграф върху издадените от нея разрешения за внос или износ, с който да се обозначава, че въпросните стоки, които ще се внасят или изнасят от България, не са от или за лица и фирми, фигуриращи в запретиелната листа на британската наредба за търговия с неприятеля или в американската запретиелна листа.

6. Дирекцията на външната търговия ще осведомява заинтересуваните относно лицата и фирмите с чужбина, с които е забранено да се сключват търговски, финансови или други сделки.

7. Нарушителите на настоящия прокет-закон ще се наказват с тъмничен затвор до 1 година или глоба до 1.000.000 лв.

Съдът може да постанови и конфискация на стоките, придобити чрез договори, които са запретиени по този закон.

На същото наказание подлежат и онези български лица и фирми, упоменати в чл. 1, за които се установи, че са служили за „подставени лица“ на фирми и лица, фигуриращи в запретиелния списък на британската наредба за търговия с неприятеля или в американската запретиелна листа“.

Председателствуваш д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител г-н Георги Стамболов.

Георги Стамболов (ав): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Поставен е на вниманието ни законопроектът за контрола на българските лица и фирми, които търгуват с чуждестранни лица и фирми, един законопроект, който според нас следваше от давна вече да бъде закон.

От мотивите към законопроекта е видно, че въвеждането на един такъв законопроект се налага не само с оглед на стопанския и търговски интерес, но преди всичко с оглед на доказване, че България, респективно българското правителство, прави всичко възможно и необходимо за поддържане на добри, лоялни и сърдечни отношения със Съединените щати и Великобритания, както поддържа такива връзки с великия Съветски съюз. И действително, българското отечественофронтовско правителство, ръководено преди всичко от императивното желание на българския народ да даде своя принос за изграждането на новия справедлив световен мир, даде и продължава да дава ценното си съдействие на съюза на демократичните велики сили в областта на стопанството, политиката и търговията.

Г-жи и г-да народни представители! Завършената неотдавна война, подкачена от авантюристи и военнотлюбци, причини неимоверно много страдания на свободолюбивите и демократични народи в света. Ваяният на войната не пощади материалните и духовните ценности, завещани от историята, и тези, изградени и сътворени от епохата ни. Редом обаче с подпалвачите на тази коварна и жестока война, последниците от която като спазми при болник свиват и гърчат в конвулсии стопанския и търговския живот на всички народи, и които подпалвачи днес очакват възмездие, си, стоят и онези, които съзнателно, тласкани само от комерчески и спекулативни цели, подпомагаха с храна, припаси, първични материали и разни стоки германците, които, упияни от първите си вероломни победи, трябваше скоро да изпитат разочарованието на военния си гений и да изпият заслужено приготвената им и поднесена от всички демократични народи, включително и България, горчива чаша на военната си, политическа и национална катастрофа.

Така през време на войната във всички почти неутрални страни е имало търговци, които, лишени от човешко чувство и чужди на народните страдания, под напора на своята политическа принадлежност и явяващи изключително от големите конюнктурни печалби, които войната и посредничеството между неприятелските страни носят, са заобикаляли блокадите, разпоредби на съюзническите морски власти, като са препродавали на германците стоки, които блокадата е пропускала като стоки, предназначени за самите неутрални държави. А неутрални бяха 41 държави, между които Аржентина, Чили, Венецуела, Колумбия, Португалия, Турция, Швеция, Швейцария и много други. Страданията на народите, борещи се за свобода, независимост и социална правда, са били чужди за тези лица и фирми, които, противно на всякакви понятия за човечност, морал и конвенционалност, са се старали да продължат, чрез своите доставки на германците, гърчешката на народите, предизвикана от войната. В този концерн от международни стопански и търговски съзаклатели е имало финансови институти и експедиторски фирми, които са подкрепяли тази рушителна дейност, която в големата си част бе оползотворена от германците преди всичко срещу нашия брат и освободител великия Съветски съюз.

Всички тези лица и фирми са били обаче грижливо наблюдавани от съюзническите власти и редовно записвани в черните списъци, в резултат на което за украса на този черен списък Швеция е дала около 400 фирми, Испания е дала около 530 фирми, Швейцария е дала около 660 фирми и т. н. и т. н., или общо за 41 неутрални държави са били отбелязани около 6.500 фирми, които, противно на международните търговски норми, лишени от хуманитарно чувство и движени само от първичните инстинкти да задоволяват изключително своите материални интереси, а други такива от своя мистификация или политическа концепция, допринесоха за удължаване на войната и на лишенията, причинени от нея.

За наша чест и за щастие, българското правителство своевременно и справедливо наказва всички онези стопански деятели, които оголиха народа ни, за да подхранят своите германски господари.

Г-жи и г-да народни представители! Друга една категория предприятия, създадени направо от германските им централи с цел да могат по-свободно да вършат тази контрабанда на търговия и да прехвърлят чрез износ на стоки и финансови операции свои средства в неутрални страни, също така са отбелязани в тези черни списъци. Така например в „Нойе Цюрихер Цайтунг“ от 9 януари т. г. изнесе, че съюзниците наскоро щели да започнат преговори с Швейцария, с Испания, с Португалия и с Швеция за отстъпване германските имуществи в тези страни на съюзниците. Аз приемам, че и във връзка с тая мирна съюзническа са заинтересувани, щото такива фирми да не могат по пътя на износа на стоки да прехвърлят наново своите вземания.

Ние трябва да подчертаем тук дебело по този повод, че българското отечественофронтовско правителство, по свой почин, непосредствено след 9 септември 1944 г., на 19 септември постави под надзор германското имущество, а по-късно и унгарското, и по този начин, давайки възможност това имущество да се контролира по един цялостен начин, осуети всякакъв опит да се прехвърли това имущество от заинтересуваните лица и фирми. Ето още едно красноречиво доказателство за лоялното, честно и искрено сътрудничество, което българското правителство дава на великите съюзници. Нека да явяваме, че и то, както и много други доказателства, които сме поднасяли досега, ще намерят добър прием във великите сили Англия и Америка и ще им се даде онази справедлива оценка, която Съветският съюз даде още в първите дни на м. септември 1944 г. (Ръкопис)

Г-жи и г-да народни представители! Аз няма да се спирам на историческата част на този законопроект, а съм длъжен да обърна вниманието ви, че по неговото изготвяне и приложение единствено са

били заинтересувани и загрижени както Министерството на търговията, така и Министерството на външните работи, Българската народна банка и други държавни институти.

Какво се иска впрочем с този законопроект? — Да поемем задължението да прилагаме контрола, който Съединените щати и Великобритания упражняват по отношение на търговията с фирми, които в миналото са били в услуга на германския народ, на германското стопанство и на германската военна машина, и да не сключваме сделки с тях или с подставени от тях лица.

Г-жи и г-да народни представители! През 1942 г. много наши търговци сключиха сделки с Белгия, Дания, Швеция, Швейцария, стоките по които, поради липса на транспортни възможности, не можеше да се извезат и да бъдат поставени в услуга на нашия народ. Стоките, макар и платени още през 1942 г. и 1943 г., останаха да лагеруват в тези страни, от което естествено страда само нашето народно стопанство. За тези стоки, забележете, г-да народни представители, българските търговци продължават да плащат още магазинна, след приключване на военните действия и след възстановяването на транспорта направиха се всички възможни усилия, тези стоки да бъдат отвозени за България. Обаче съюзниците, които продължават да контролират транспорта и търговията, изискват, щото всяка пратка да бъде снабдена с „нейвистъртс“ или удостоверение за произход и интерес. А издаването на „нейвистъртс“, на такова удостоверение за произход и интерес, е съгласувано със съществуващата вече във Великобритания „статутна листа“ и в Съединените щати тъй наречената „запретителна листа“, а у нас „черен списък“ на лица и фирми.

Би било от значение да знаем, г-жи и г-да народни представители, макар и приблизително, какво е загубило народното ни стопанство от липсата досега на един подобен закон.

С Белгия ние сме сключили компенсационна сделка за доставка на около 4.000 тона черна и галванизирана ламарина, срещу която българските доставчици, българските търговци следва да изнесат около 340 тона тютюн. Също така с Белгия ние имаме контрактурвана сделка и за бетонно желязо — крайно необходимо за нашите строителни нужди.

С Швейцария нашите търговци са сключили сделка за трансформатори за електростанциите на Софийската община, на „Гранитонд“ и на „Вулкан“. Това са все машинни инсталации за милиони лева, така необходими за даване широк тласък на нашето стопанство.

С Дания ние сме сключили сделка за доставка на машинни инсталации за нова циментова фабрика на д-во „Гранитонд“, а с Швеция имаме сключени сделки за стотици тонове клинцове за подкови, съчмени лагери и други стоки, които сделки са сключени на сравнително достъпни цени.

Какъв ще бъде търговският и стопанският ефект от гласуването на този законопроект, ние всички схващаме. Всички тия стоки от сключени от отдавна сделки, още през 1942/1943 г., които не са могли поради липса на транспортни възможности да влязат в страната, след гласуването на този законопроект, след снабдяването на тези стоки с тия удостоверения за произход и интерес, ще могат да влязат в страната и ще запълнят нуждата от тях. Но гласуването на този закон не се простира само до изпълнението на минали сделки. То ще подпомогне, ще улесни бързото, навременно и безкакъзно извозване на всички стоки по бъдещи сделки, които тепърва ще се сключат от нашите търговци.

Когато говорим за извозване на стоките, не е без значение да се спира и на обстоятелството, че забавянето да се гласува този закон може да донесе значителни стопански щети. Така например за 15—20 март се очаква да акостира на Бургаското пристанище параход, който ще следва да натовари предназначения за Белгия 340 тона тютюн срещу контрактурваната сделка от 4.000 тона черна и галванизирана ламарина и бетонно желязо. Като се имат пред вид редките акостирации на английски, шведски и други параходи в Бургас, ако ние закъснеем с гласуването на този законопроект, аз съм сигурен, че предназначеният тютюн за Белгия ще замине в началото на м. май или в края на май, което неминуемо ще забави вноса на ламарината, на бетонното желязо и на други стоки, така много необходими за нашето стопанство.

Г-жи и г-да народни представители! След 9 септември нашата външна търговия установи своя истински и обещаващ резултат. Тя прне и търси съдействие за възстановяването и съживяването на нашия стопански живот преди всичко от братска Югославия, Полша, Чехия и най-вече тя дължи това съживяване на своя по-голям събрат Съветския съюз, който в най-трагични и сериозни моменти ни се притече и даде широко и щедро, така както славянски знае да дава, своята братска помощ. Но ние ценим също културата, големите материални възможности и проявление на вниманието и от Великобритания и Съединените щати.

Наша първа и императивна задача е била и остава да направим всичко възможно, за да разсеим заблудите и неверните доноси, които се разнасят от заинтересувани страни и лица в тези две велики държави, и то винаги във вреда на България и българския народ.

С този законопроект правителството на Отечественния фронт дава ново доказателство, че търси искрено и ясно да разчисти пътя и на най-малките съмнения, за да установи веднаж завинаги здрава, искрена, лоялна и сърдечна политика с всички свободолюбивы страни.

Нека считаме, че с внасянето на този законопроект от правителството и с гласуването му от Народното събрание ще дадем нов принос, нов тласък за съживяването на нашето стопанство.

От името на парламентарната група на Народния съюз „Звено“ аз заявявам, че ние ще гласуваме закона така, както ни е поднесен, и изказваме мнение за неговото гласуване по спешност. (Ръкопис)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Други записани няма. Който приема на първо четене законопроекта за контрола на българските лица и фирми, които търгуват с чуждестранни лица и фирми, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема. Има думата г-н министърът на външните работи.

Министър Петко Стайнов: Г-да народни представители! Понеже въпросът не е сложен — той оформява едно положение, което вече отчасти съществува — и понеже имаме голям интерес час по-скоро този закон да бъде гласуван, за да може стоките, които са тръгнали от Швеция за България, безпрепятствено да пристигнат, моля народното представителство да се съгласи, законопроектът да бъде приет, по спешност, и на второ четене.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Който от г-да народните представители е съгласен с предложението на г-на министра на външните работи, законопроектът да бъде приет по спешност и на второ четене, моля, да вдигне ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Има думата докладчикът на комисията по Министерството на търговията.

Заместник-докладчик Георги Стамболов (зв): (Чете заглавието на законопроекта *)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Който приема заглавието, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Зам.-докладчик Георги Стамболов (зв): (Чете чл. 1)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Който приема чл. 1, моля, да вдигне ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Зам.-докладчик Георги Стамболов (зв): (Чете чл. 2)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Който приема чл. 2, моля, да вдигне ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Зам.-докладчик Георги Стамболов (зв): (Чете чл. 3)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Който приема чл. 3, моля, да вдигне ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Зам.-докладчик Георги Стамболов (зв): (Чете чл. 4)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Който приема чл. 4, моля, да вдигне ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Зам.-докладчик Георги Стамболов (зв): (Чете чл. 5)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Който приема чл. 5, моля, да вдигне ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Зам.-докладчик Георги Стамболов (зв): (Чете чл. 6)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Който приема чл. 6, моля, да вдигне ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Зам.-докладчик Георги Стамболов (зв): (Чете)

„Чл. 7. Нарушителите на настоящия проекто-закон ще се наказват с тъмничен затвор до 1 година или глоба до 1.000.000 лв.

Съдът може да постанови и конфискация на стоките, придобити чрез договори, които са запрети по този закон.

На същото наказание подлежат и онези български лица и фирми, упоменати в чл. 1, за които се установи, че са служили за „подставени лица“ на фирми и лица, фигуриращи в запретителния списък на британската наредба за търговия с неприятеля или в американската запретителна листа.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата г-н министърът на външните работи.

Министър Петко Стайнов: Г-да! Понеже този законопроект е бил приготвен по времето, когато се издаваха наредби-законови и одобрението им се внасяше в Народното събрание, изглежда, че коректорът е поставил думата „проект“ пред думата „закон“. В този текст не може да остане думата „проект“, а трябва да остане само думата „закон“.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител г-н Петър Попиванов.

Петър Попиванов (з): Г-н председателю! Съгласно правилника, на второ четене може да се появят предложения за изменение писмено, но понеже се взема решение от Парламента, законопроектът да се приеме по спешност на второ четене, смятам, че може да се направят и устно предложение за промени.

Аз предлагам, ако се съгласи г-н министърът, наказанието да бъде не до 1 година, а да се фиксира 5 години тъмничен затвор и да остане глобата 1.000.000 лв.

Д-р Вира Златарева (з): То ще бъде тогава строг тъмничен затвор.

Петър Попиванов (з): Какво представлява за един търговец спекулант, който иска да използва свои средства, за да работи, затвор една година? Той ще си подстави едно лице, с което ще работи. Ще вземе милионни печалби, ще плати 100.000 лв. глоба и ще излежи 1—2 месеца до 1 година тъмничен затвор. Затова нека се фиксира 5 години тъмничен затвор и 1.000.000 лв. глоба.

*) За текста на заглавието и членовете виж първото четене на законопроекта на стр. 327.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата г-н министърът на външните работи.

Министър Петко Стайнов: Г-да! Този закон има съвършено вреден характер. Той ще бъде в сила може би още няколко месеца. С влизане в сила на договора за мир, този закон ще изгуби всякакво значение. Ние сме прегледали закона с министра на търговията и считаме, че с оглед степените на наказанията у нас е достатъчно наказанието в случая до 1 година затвор. Ние не мислим, че ще има ме злоупотреби, защото с този закон се оформява едно положение. Досега не е имало нарушение, никой не се е опитвал да прави нарушение. Понеже няма да имаме никакви престъпления по този закон, няма защо да се увеличава наказанието.

Петър Попиванов (з): Да не стане като с еврейския закон.

Министър Петко Стайнов: Няма нужда от отегчаване на наказанието.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Г-н Попиванов! След тези обяснения на г-на министра, съгласен ли сте да не се измени наказанието?

Петър Попиванов (з): Съгласен съм, но пак казвам: да не стане като с еврейския закон.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Който приема чл. 7, както бе прочетен, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка втора от дневния ред:

Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопоекта за разходите през 1946 г. по Министерството на народното здраве — предложение на разискванията.

Има думата народният представител г-н д-р Георги Славчев.

Д-р Георги Славчев (з): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! За пръв път в българския Парламент е представен за разглеждане и одобрение бюджет на Министерството на народното здраве. Трябва да се признае, че покрай многото и големи придобавки, които получи нашият народ от 9 септември 1944 г. — политически, стопански, икономически — днешното народно правителство на Отечествения фронт още на същата дата разреши много пражилно един голям проблем за българския народ, като създаде Министерство на народното здраве и по този начин се тури начало на едно истинско здравеопазване на народа.

Не веднаж в миналото се е повдигал въпросът за създаване на Министерство на народното здраве. Много пъти е повдиган този въпрос в лекарските конгреси и от тази трибуна, но винаги се е отговаряло: конституцията не позволява. От този случай се вижда, че трябва промяна в нашия основен закон — конституцията, защото по Дирекцията на народното здраве е при Министерството на външните работи, на министра на външните работи не оставаше време за нея. Веднаж се явих като народен представител при един бивш министър на външните работи, за да го занимам с поряците на бившата Дирекция на народното здраве, и той беше чистосърдечен да ми признае, че от 4 месеца е министър, че не му е останало време да се запознае с лекарските работи, че вниманието му било обърнато изцяло към администрацията и полицията, които били по-важни, и добави: „Право да си кажа, лекарските работи малко ги разбирам“.

В миналото не се обръщаше сериозно внимание за здравеопазването — най-ценното за отеления човек и за народа. За да не бъде голословен, ще спомня един курioз. В 1939 г. тогавашният директор на народното здраве изготви бюджет на дирекцията от 180.000.000 лв. В комисиите и пленума увеличихме бюджета на 225.000.000 лв. Това говореше, че народното представителство се грижеше повече за здравето на народа, отколкото директорът на народното здраве и ръководните лица, които трябва по-добре да знаят здравните нужди на народа ни. Според мен здравната политика на бившите реакционни и фашистки правителства беше поставена на една фалшива основа или, по-право, много не се интересуваша за здравето на българския народ, както не им се искаше да имаме един прогресивен народ. А цифрите бяха страшни. Докато в другите европейски държави смъртността е от 10—12%, за България имаме рекордна цифра 20%. Докато в другите европейски държави детската смъртност е от 45—90%, в България е 150%. Умиращия от туберкулоза, в другите европейски държави на 100 души заболели се падат от 8—13, а в България 20 души.

Когато се изнасяха тези страшни цифри, управителното тяло на лекарското съсловие и Дирекцията на народното здраве, които се възглавяваха от изпечени реакционери и фашисти, говореха на висок глас, пишеха статии във вестници и списания за плетор в лекарското съсловие. Започна се едно страшно ограничение на студентите по медицина. Не стига това, но отидоха по-далеч, до такъв цинизъм, че искаха да затворят за известно време медицинския факултет. В същото време, когато теоретизираха и доказваха, че в България има свръхпроизводство на лекари, имаше цели околни без нито един участъков лекар. Не е ли парадокс, българският народ да умира, без да му се даде медицинска помощ, а да говорят и пишат за „плетор“ на лекарите в България? Това бяха реакционери и фашисти с възли апетити за повече богатства, без да държат сметка за здравето на народа ни. Обаче трябва да се признае, че те бяха големи и изпечени демагози. Те пишеха статии, че в селата селянката още се обажда от баби в плевника или обора, че селските деца умират без да им се даде медицинска помощ. А каква правеха в това време? Нищо. Но пред народа те даваха вид, че се грижат и едва ли си не ги хваща за него.

Един голям въпрос се разреши от днешната отечественофронтовска власт, като се отвориха вратите на медицинския факултет. След 3-4 години ще излязат около 3-4 хиляди млади лекари и ще имаме във всяко по-голямо село лекар, който ще дава бърза и навременна медицинска помощ.

Днешната отечественофронтовска власт още на 9 септември разреши сполучливо здравния въпрос. Това ще се почувствува след няколко години. Но трябва да направя една забележка — че така, както се обучават нашите студенти-медици, страх ме е, че ще излезе един много неподготвен лекарски кадър. Те работят при тежки условия, пък и числото им е също много голямо. При такова нехайство и престъпна небрежност, с които се отнасяха в миналото, нека не ни е чудно, че в България имаме най-голяма смъртност.

Г-да народни представители! Нека разгледаме въпроса от икономическа и стопанска гледна точка, за да се уверим, какво пилеене от националното ни богатство отива за болните, независимо от смъртността. Един болен, на когото не е дадена навреме медицинска помощ, губи работни дни в момента, когато е най-много полезен на полето, в фабриката, учредението. Същият болен губи от своите физически сили, а когато болестта е отстранена, той още за известно време не е годен за работа. Правят се за него разноски. Често пъти, ако се даде навременна медицинска помощ, болестта ще мине с много малко разноски. В противния случай ще има сигурно усложнение и разходите стават големи: лекуване в болница, ходене на близки, губене на време, харчене на пари.

И когато говорим за подобрене условията за живеене на народа и за здравеопазване на народа, ще трябва да имаме пред вид преди всичко селските маси. Аз не мога да понасям черното знаме на Гиргинов, защото и в него се пише и плаче за народа. Тези господа мушановци и гиргиновци говорят от името на народа и даже отправят закани към Отечественния фронт да си отиде, та те да засмат властта пак от името на народа. Но, г-да народни представители, от името на кой народ? Банкерския ли народ, експортърския ли народ, гешефтарския и черноборсаджийския ли народ? Та чичо е изпитал жилото и управлението на този народ, за който те ни говорят. Нека не се смеят от някоя, че се демагогува, защото най-малко тук му е мястото за демагогия и харесване. Напротив, аз вярвам, че всеки от нас, когато говори за подобрене хала на българския народ, разбира преди всичко големите народни маси, които представляват 80%, а погледна за останалите. Защото нашият селянин е останал твърде много назад и той продължава да живее и се храни едва ли не първобитно — примитивно. Създадем ли условия за един спокоен живот на нашия селянин и най-измъчената на света селянка, дадем ли им бърза медицинска помощ, разрешаваме до голяма степен отечественофронтовската програма. От тези измъчени чада на българския народ досега само се е искало, и те само даваха, изтупаха ги като бранен човал, а това повече не бива да става.

Според една статистика, в последните десетилетия селяните страдат от недояждане и въпреки това недояждане се правеше износ. Селските младежи, които се явяват пред наборните комисии, не дават нужния коефициент, но ги вземат в казармата, защото след 5-6 месеца казармен живот, с по-добрата храна, която получават, веднага добиват друга физиономия, защото добиват онова, което им е липсвало. А този именно народ, селският, той пълни нашите казарми и той дава най-доблестни синове и герои, които винаги са готови да бранят и умират за своята родина, за своята държава. Този същият народ има вяра в отечественофронтовската власт и затова всички гласуваха за нея. Има даже села, в които селяните 100% дадоха гласа си за тая власт. Не бива по никой начин да ги третираме като някаква долна класа в България.

И когато говорим за здравето на нашия народ, нека ви кажа какво съотношение имат лекарите по градове и села. От 4400 лекари в България само в София има 1400 души. В градовете в цяла България има 3700 души лекари; остават за цяла селска България от 5 милиона население само 600 души лекари.

Г-да народни представители! Цифрите са верни и те говорят, че българският народ не получава медицинска помощ. Това говори още за една прогнила здравна политика в миналото, което именно днес ще трябва да коригираме, и то много бързо. Получих резолюции от провинцията — главно от селата — с които се иска лекарите да станат държавни, а не да се спекулира с здравето на народа. Там от низилите ни казват: „Искаме етатизиране на лекарското съсловие“. Този въпрос нашият уважаем министър на народното здраве искаше да го разреши, като създаде закон за гражданска мобилизация, за да се изпратят лекари в селата. Но по известни причини това не стана.

Въпросът за навременна лекарска помощ за градовете е разрешен и, бих казал, без преувеличение, в някои градове има преситеност. Вие чухте колко лекари живеят в градовете и колко в селата. Освен това в градовете има обзаведени държавни болници, има също така обзаведени добре частни болници с всички свои подразделения — вътрешно, хирургическо, гинекологическо и др.

На болничното дело няма да се спирам, защото, ако и да не сме изравнени с другите европейски държави, все пак е много направено за кадър и обзавеждане. Действително може да няма достатъчно бельо, лека и лекарства, но това е, защото живеем при изключителни времена.

За античното дело мога да кажа, че колкото може по-скоро аптеките трябва да станат държавни или общински. От това само полза ще има българският народ. Ще се спра повече по здравеопазването на селското население, защото, според мене, там е цялата тежест на въпроса.

Г-да народни представители! Уверен съм, че всички имате ясна представа, какво е положението на село. В села, отдалечени от града на 25—30 км., болният, за да отиде на лекар, ще пътува с кола или каруца цял ден; зимно време, когато завали снегът и се прекъснат пътищата, болните умират без да са прегледани от лекар и без да им се даде най-елементарната медицинска помощ. Или ще

видите болен от пневмония, натрупан с черги, качен на някоя каруца и докато отиде до града, болестта сигурно ще се усложни още повече. Ето това е фактическото положение на болния в село.

Но какво намираме в бюджета на Министерството на народното здраве? На стр. 12 от бюджета ще видите увеличен персоналът за държавни поликлиники от 62 на 242 души; старши и млади лекари — едно увеличение от 124 души; на страница 17 — Външни служби — нови, с персонал 430 души; на страница 18 — за откриване на детска поликлиника и болница в София общо 103 души; на стр. 19, за откриване на детски ясли в различни градове се иска персонал от 340 души.

Нека бъда добре разбран — аз не съм против нововъведенията, зная от каква голяма важност са всички тези нови искания, защото съм лекар, но аз се питам: защо пак за града? Както казах по-горе, в градовете и без това е всичко централизирано: клиники, поликлиники, частни болници, работнически болници, диспансери.

Да видим сега какво е било давано за селото и какво се предвижда. Имало е открити селски участъци до миналата година хиляда. В тазгодишния бюджет се предвиждат още 50 нови участъци. Но, г-да народни представители, от 1000 участъци засега са заети само 780, и то не само от лекари, а и от фелдшери; 5-милионният български народ се обслужва с медицинска помощ от 580 лекари и 200 фелдшери, а един милион градски жители — от 3.900 души лекари. От друга страна в бюджетопрокта, така както ни е представен в размер на 2.523.000.000 лв., за 5-милионния български народ се предвиждат само 130 милиона лева — сума, която е много малка в сравнение с онова, което отива за градовете.

Някои от земеделците: Даже нищожна.

Д-р Георги Славчев (з): Разбира се, че в болниците в градовете се лекуват и селяните, но то става само при тежки случаи.

В бюджета са предвидени 110.000.000 лв. за постройка на здравни домове в селата, а то значи при днешните условия да се построи, ако действително бъдат построени, само 15-16 здравни домове. Смятам, че днешният бюджет можеше да бъде по-справедлив, по-отечественофронтовски, да отива изключително за здравеопазването на нашия народ. Трябва сериозно да погледнем на този въпрос и да го разрешим правилно. Как? Отговарям — във всяко по-голямо село до 4000 жители, или ако няма 4000 жители, заедно със съседно село да има лекар и акушерка, здравен дом с 3—4 легла за родилки.

Само по този начин ако се работи — а това трябва да стане — ще видите, г-да народни представители, че за две-три години общата смъртност ще намалее, детската смъртност също, и туберкулозата ще се намали в България. Може би някои ще възразят, че нямаме лекари. Това не е вярно. Лекари имаме достатъчно, но, г-да, лекарите ще трябва да напуснат за известно време топлите си кабинети и удобства в града и да отидат там долу, в село, при народа и да дават нужната медицинска помощ. (Ръкоплескания).

Защо в една София — да предположим, че се населява от 700.000 жители — да има 1400 души лекари, а 5 милиона народ в селата да има само 580 лекари? Може ли в този случай да се говори за правилно разпределение на лекарите? Как наказахме лекарите-фашисти, защото ги имаше такива в миналото, и то доста много? Уволниха някои, а други заемат местата си даже в София. Уволнените, понеже бяха толкова години привилегирани, имат си пари и днес пълнят нашите клиники, като специализират, за да бъдат утре още по-добре, като специалисти. Аз смятам, че няма време за умване и за разтакане, а час по-скоро с закон да се даде право на министъра на народното здраве, да се изпращат лекари от градовете на смени по шест месеца в селата, за да може по този начин българският народ в селата да получи бърза, ефикасна и навременна медицинска помощ. (Ръкоплескания).

С голямо удоволствие обаче трябва да подчертая, че такъв законопроект е вече представен, и народното представителство в скоро време ще го разгледа. Обаче бързам да прибавя: да не се изпращат млади лекари, току-що завършили медицинския факултет. В миналото се вършеше страшна престъпност спрямо селячеството, като се изпращаха в селата млади лекари, без всякаква практика и опитност по медицината. И знаете ли, г-да народни представители, че българският селянин беше обърнат на опитно поле, където се учеха да практикуват начинаещите лекари? Фашистите в последните години отидоха дотам, че още незавършили лекари, без клиническа подготовка, ги изпратиха по селските участъци не да лекуват, според мене, а да се учат да лекуват върху селяните. А най-трудното е да бъдеш лекар на село. Там лекарят е с много специалности. Той е и интернист, той е хирург и гинеколог, той няма възможност да направи консулт с друг лекар при известни случаи и, разбира се, каквото е научил и както разбере, така ще действа, макар да е и най-противният на болестта. Там е най-тежка службата, а на тази най-тежка служба се изпращаха най-неопитните лекари. Ще кажа, стига това опитно поле е здравето на хората. То не беше даване на медицинска помощ, а гавра с здравеопазването на българското население. Днешните ръководни лица при Министерството на народното здраве са напълно съгласни с мене, и аз с тях, че няма повече да се изпращат неподготвени лекари на село. Това може да рада всички ни.

Г-да народни представители! Само така, като гледаме критично на всички въпроси, ще изпълним един голям обществен дълг към нашия доблестен народ. Лекарят на село обаче трябва да има по-голяма заплата, с по-големи привилегии, за да може и той да се почувствува по-добре и се привлече към селото. Също трябва да се увеличи перото за постройка на здравни домове. От известно време се говори много за една всеобща застраховка, като се мисли — и аз също съм за нея — че ще се разреши правилно големият въпрос за здравеопазването. Но как ще се разреши? Аз по този въпрос имам по-друго схващане. Ще се застраховат всички, ще се включат и онези, които са отдалечени от града, например на 30 км. Е добре, как ще се помогне на болния, който е далеч в село? Пак

ще го натоварят на волска кола или каруца, за да отиде в града и получи медицинска помощ. Разрешава ли се правилно въпросът? Според мене не. Ще плаща застраховка, а няма да получи медицинска помощ.

Йордан Пекарев (з): Трябва да има по една линейка.

Д-р Георги Славчев (з): Ето защо монте препоръки са, както казах по-горе, във всяко по-голямо село да има лекарски участък с здравен дом. Самият лекар да бъде при болния и по този начин ще се получи по-бърза и ефикасна медицинска помощ. Става въпрос за плащане. И без това бедният не плаща, всички останали плащат в държавните и общинските амбулатории една минимална такса от 20 лв. Защо е тогава тази застраховка, когато и без това болният, който живее далеч, не може да има близо до себе си лекаря и специалиста? Освен това тя става безпредметна и по друга причина, че същият болен на далечно разстояние не може да има свободен лекарски избор по силата на обстоятелството, че там, някъде далеч в някое балканско село, няма лекари.

В градовете има поликлиники, има диспансери, има работнически болници и във всички работнически центрове — работнически диспансери. Следователно цялото внимание е било обърнато досега в здравно отношение към града, а селото е изоставено на произвола на своята съдба. В новия бюджет се прокарват действително някои нововъведения, но пак повече за града. След всичко изнесено, логично е тогава да си обясним, защо имаме между 16 и 20 хиляди умираания годишно от туберкулоза.

Ще трябва да знаете, г-да народни представители, че статистиката е следната: допреди европейската война туберкулозата — този страшен бич на човечеството — се ширеше повече в градовете, но след това настъпи обрат. Всеки от вас би се запитал, защо е това. Ето изводът: допреди европейската война българският селянин имаше повече земя, по-едро стопанство и се хранеше сравнително по-добре. Последните години земята се раздробила и останаха стопанства с по 15 до 30 декара земя, която е съвършено недостатъчна. Икономия се прави от гърлото, с недоиздаване, да може да се свържат двата края. В същия период от време в градовете се строиха хигиенични жилища и училища; освен това се даваше навременна и квалифицирана медицинска помощ. Като се има предвид, че нивото на културата в селото е по-ниско, то и грижите към болния са много по-малки. Чак когато туберкулозата е хванала болния сериозно, тогава се прибегва до медицинска помощ. В селските семейства в една стая спят 7—8 души. Разбира се, болният от туберкулоза спи при тях, храни се на обща софра и храни кидето заедно и след известно време друг от същото семейство е забелязан от туберкулоза.

Санаториуми за гръбоболни имаме много малко — едва 4.000 легла, а трябва да бъдат 15—20 хиляди легла. Трябва да се построят още санаториуми, не масивни, може да се възприеме, ако щете, павилионна система, но болните от туберкулоза да бъдат изолирани и докато носят още бацила на туберкулозата, не бива да се изписват, защото са носители на заразата.

Няколко думи за детската смъртност. Къде е най-голямата тя и кои са причините? Детската смъртност е най-голяма в селата. Повечето от нашите селяни още се ображдат от баби с техните замърсени ръце. По този начин още при ображдането бабата, която е отрязала кордона на детето със сърпа или някоя рждавасала ножица, е заразила новороденото дете. Така, от 20%—30% ображдания от баби, децата умират още в първите дни. После селата са отдалечени от лекарската помощ: за едно дете не им се ходи на хората през работно или лошо време чак до града. Но ако лекарят или акушерката са в селото, детето ще бъде прегледано навреме и ще му бъде дадена навременна медицинска помощ. По този начин то може да бъде спасено.

Ето защо трябва да се направи всичко, час по-скоро да се премахне тази аномалия. Как? Като се назначат в по-големите села лекари и акушерки и изградят здравни домове, където да има най-малко по един лекар и една акушерка, и им се създадат по-добри условия. И бъдете сигурни, че след няколко години няма да имаме такава голяма детска смъртност.

Защо имаме най-голяма смъртност въобще в България? Пак по същите причини. Селото е, което увеличава общия процент на смъртността. Ето защо аз още от начало говорих именно за този народ, който работи като вол и живее при крайно лоши условия. Към него, към селянина, трябва да ни бъдат обърнати очите. Там е честномислещият, там е нашата доблестна армия, с която се гордеем, там е най-трудолюбивият човек. Нека всички с общи усилия, на правителство и Парламент, да помогнем на селото. Помогнем ли на селото, ще помогнем на отечественофронтовска България. (Ръкоплескания)

В последните години на фашисткия режим имаше големи несъобразности, които до известна степен продължават и до днес. А това страшно дразни нашия селянин. По-рано бях казал, че се третира като долна класа. Казах, че те, селяните, дават всичко за държавата и всичко, което произвеждат, е монополизирано. Те правилно повдигат въпроса, като казват: „На нас ни вземат млякото по 32 лв. литър, а пием бозата по 40 лв. Вземат ни вълната по 200 лв. кг., а купуваме един каскет за 1.200 лв. Вземаме сламата по 12 лв. кг., а да подложим на ягодите, а ягодите продаваме по 6 лв.“ От друга страна, когато трябва да им се даде нещо по разпределението, ето какво става: например в София всеки месец в миналото получаваша редовна дажба захар по 1—2 кг. месечно, в Пловдив по 1 кг., в малките градове в провинцията по 300—400 грама, а в същото време на селяните се даваше захар по 50—100 грама.

Някой от народните представители: По 150 грама.

Д-р Георги Славчев (з): И по 150 грама да бъде. И въпреки това,

нашият селянин търпи и мълчи, но в душата си негодува и мрази тези проядки. Време е да се коригират всички тези несъобразности. Привлечем ли селяните към властта и стоплим ли сърцата им, почувствуват ли днешната отечественофронтовска власт, че е тяхна, то те ще я пазят като своя с риск на живота си.

Като заключение ще кажа, че отечественофронтовската власт, която е народна, трябва да се грижи еднакво за онези, които живеят в селото, и онези, които живеят в града; да има правилно разпределение на всички блага, включително и правилно даване на бърза, ефикасна и квалифицирана медицинска помощ. По този начин ще спасим българския народ от израждане и умирање и ще му вдъхнем доверие за по-добро бъдеще.

Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз ще гласува бюджета. (Ръкоплескания)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител г-н Пенчо Пенчев.

Пенчо Пенчев (с): (От трибуната) Уважаеми народни представители и народни представители! Ако искаме да разгледаме правилно бюджета на Министерството на народното здраве, трябва да вземем под внимание социалните и политическите условия, бита на нашия народ, отношението на властта към мерк то, които трябва да се вземат за оздравяването на нашия народ, и ред още обективни и субективни причини.

Икономическо-политическите условия, при които народът ни е живял, са лоши. Селото е живяло и живее при тежък и непосилен труд. За хигиенични жилища в село не може и да се говори — ниски, схлупени къщурки без каквато и да е светлина. В не малко села оборите са в съседство с жилищни помещения. В повечето от селата за отходни места я дума не може да става. Здравна просвета не достига до тях. Има недоиздаване и недостатъчно време за почивка през усиленото работно време. Това е картината на живота в селото. Нищо не е направено в миналото за подобряване на материалните и социалните условия за живота на нашите селяни. При тези условия не може да имаме добро здраве, а без здраве няма радост в живота, доволство от труда и резултатна работа.

Не е по-добре и в града: там работници и дребни същества живеят при много лоши условия. Особено тежко е положението на работниците. Нехигиенични работилници и фабрики, прекалено изтощителен труд — неплатен труд. В резултат, социалните болести и туберкулозата са постоянен спътник на работника.

Лошите условия на живот в селото и града обуславят и лошото здравно състояние у нас. Ние сме назад в здравно отношение спрямо много други страни. Знаем, че културните народи се отличават с висок стандарт на живота, с високо здравно съзнание. Така ли е у нас? Данните от статистиката ще покажат.

България е заемала и заема едно от първите места по раждаемост, макар същата напоследък да е спаднала. За 1933 г. само Съветският съюз има по-голяма раждаемост от нас. За същата година на 1.000 жители у нас се падат 29.2 раждания, а в Съветския съюз — 42.3. Макар да имаме тенденция за намаляване на раждаемостта, ние и сега заемаме едно от първите места в Европа. Наред с голямата раждаемост обаче заемаме и едно от първите места по смъртност в Европа. През 1931 г. на 1.000 жители смъртността е 16.9, докато същата година в Швеция има 12.5, Дания 11.4. Детската смъртност е още по-голяма. За периода от 1931—1935 г. на 1.000 новородени деца до една година имаме 147 умрели, докато за същия период в Холандия има 45, Англия — 65, Франция — 73. Пред нас по детска смъртност в Европа са само Албания — 194, Румъния — 182, Унгария — 157 и Югославия — 153.

Заболеемостта у нас е все още много голяма. За точна статистика не можем да говорим, тя все още е много книжна. Почти на е при заразителните болести. Това се дължи на факта, че у нас не всякога се прибегва до лекарска помощ, било поради отдалечеността на здравния пункт, било поради липса на средства, а и някои длъжностни лица все още леко гледат на тази работа. Че статистиката у нас е книжна и невярна, може да се установи с известни данни. През 1926 г. се направи една всенародна анкета за чистотата в целия свят. У нас тогавашният пашмаклийски окръжен лекар даде една събрана статистика, от която се вижда, че в Пашмаклийския окръг чистотата е в много завидно положение и че от целия свят в Пашмаклийския окръг се падат най-много отходни места. По-късно при една проверка, направена от мене в Министерството на народното здраве, констатирах следното положение. Прави се една статистика за малариата. По статистиката, която дават от болниците, ние имаме у нас повече болни, отколкото по статистиката, която дават околийските и областните лекари. Тъй че ние можем смело да кажем, че статистиката у нас е още доста книжна и нищо не е направено да бъде тя приближена до живота.

От статистическите данни се вижда, че у нас на първо място по смъртност от болестите стои туберкулозата, второ, заразителните болести, трето, болестите на кръвообращението, четвърто, пневмониите, пето, храносмилателните органи и др. По туберкулозно заболяване заемаме едно от първите места в света. На 10.000 умираания през 1930 г. имаме, и то само за градовете, защото за селата нямаме точна статистика, 22.5% туберкулозно болни, докато за същото време в Североамериканските щати има 7.5%, Холандия 7.8% и Швеция — 11.4%.

Същото положение е и с другите заболявания. За да не ви отегчавам, не ще си послужа с други данни. От малкото данни, които ви давам, е видно, че за здравето на нашия народ много малко се е правилно през миналите режими. Най-красноречиво за това говори фактът, че проблемата за народното здраве се провежда

ждаше от Вътрешното министерство. Джандарските министри в миналото провеждаха здравната политика у нас. За здравеопазването и лекуването на шепна богати хора се правеше всичко възможно. Тези хора, когато държаха реч в Парламента в заплата бюджета на тогавашната Дирекция на народното здраве, обикновено държаха патристични речи. Аз намерих някои от речите, които ме интересуваха. Една от тях е на генерал Недев, който в 1938 г. в XXIV обикновено Народно събрание, на 11 януари разправя какви са заслугите на нашия народ през войните и ред още други работи, обаче той нищо не споменава в тази своя реч за нашето народно здраве. Така са постъпвали в миналото тези министри.

За да направим правилни изводи за здравната политика, ще трябва да хвърлим бегъл поглед на здравното дело на правителствата преди 9 септември и на някои големи здравни проблеми.

Казах, че у нас здравното дело беше поверено в ръцете на министри, които не се интересуваша от здравето на нашия народ. Правителствата правеха всичко възможно да улеснят лекуването на икономически силите. Добре уредени частни санаториуми и лекарски кабинети бяха покровителствувани. В същото това време нашите болници, санаториуми и здравни служби бяха в окъвано положение. Зданията бяха крайно лоши. Правени преди 50—60 години, сега те бяха били по-подходящи за обори, а не и за болници. Персоналът беше крайно недостатъчен. Болничното дело беше поставено много зле. На 876 души се падаше по едно болнично легло у нас, а в други страни на 100—200 души се пада едно легло. У нас 23 легла се обслужват от един лекар, докато в другите културни страни един лекар и една милосърдна сестра обслужват 4—5 легла. Милосърдните сестри обслужваха 24 легла у нас. Болногледачите и другият низш персонал беше недостатъчен. За лошото състояние в обзавеждане и храна на болниците да не говорим. Не напразно народът казва: „Тежко и горко на този, който отива да се лекува в болница!“ Престо има страх от болниците! Не по-добро беше положението и на селските здравни служби. Няколко села се обслужваха от един лекар. Обикновено службата се настаняваше в някое нехигиенично здание. Лекарят нямаше достатъчно помощен персонал, лекарства и превозни средства. Здравните домове се броеха на пръсти. Лекарите напуштаха здравните селски служби, поради липса на добри условия за живот. Почти при никоя здравна селска служба нямаше добре уредена аптека. Лекарствоснабдяването не беше добро. Нищо не се правеше и за здравна просвета, особено за нашето селско население.

На някои от големите здравни проблеми се гледаше много леко. Например майчинството. За него миналата власт отдели много малко средства и интерес. Не е преследено казано, че у нас по този въпрос почти нищо не е направено до 9 септември. До това време имаше 24 родилни домове с 87 легла, и то само в градовете. Значи е, че 80% от жените в селата раждат с помощта на разни баби-знахарки. Известна е също голямата смъртност от инфекции и други заболявания на майките. До голяма степен и детската смъртност се дължи на тези баби-знахарки. За привличане на акушерките в селата много малко беше направено. Акушерката беше лошо платена и обслужваше много повече села, отколкото селският лекар. Тя беше поставена при много тежки условия за живот и затова бягаше от селото. За децата също много малко се правеше до 9 септември. Нямаше нито една специална детска болница. Имаше само две отделения при първокласни болници с 60 легла. За детската туберкулоза имаше 490 легла. Имаше шест детски ясли с 259 легла и три приюта на малоумни деца с 110 легла. Училищни лекари имаше само при средните училища, а децата в основните училища, където наброяват над един милион, бяха оставени без специална лекарска помощ. Ето какво внимание се обръщаше на подрастващото поколение.

Друг от големите здравни проблеми е туберкулозният. На него правителствата до 9 септември не обръщаха никакво внимание. Броят на леглата в държавните санаториуми през 1944 г. е бил около 1.000 и при специалните болници — 360. Имаше годишно над 200.000 болни от туберкулоза. 16.000 млади и жизнерадостни хора умирали от този бич. Докато в другите страни се прави всичко възможно за лекуване, у нас това лекуване се оставяше по-скоро на личната инициатива. В Северноамериканските щати на 100 смъртни случая има 200 легла в болниците и санаториумите, в Дания — 137, в Швеция — 112, а у нас само 19. В Съветския съюз на този проблем се обръща особено голямо внимание. Там има създадени специални обществени за туберкулозни болните. Тежко и горко у нас да заболее някой от туберкулоза! Хиляди умирали без каквато и да е лекарска помощ. Вратите на санаториумите се отваряха само с банкноти. Бил съм в санаториум и знам какво е истинското положение там. Лекарският персонал е недостатъчен. Същото е с милосърдните сестри и низшия персонал; обзавеждане и храна — много лоши, няма истински, идеални условия за лекуване на болните. Пред всички нас е туберкулозният проблем, и виждате колко малко е направено за този нещастен хора. У нас са необходими поне още 12.000 легла, за да може отчасти да подпомогнем 200.000 болни, чакащи подкрепа и жадущи за живот.

Един друг здравен проблем, който миналите правителства отминаваха много леко, това е алкохолизмът. Правителствата не се интересуваша от този въпрос, защото представителите на вицения и тютюнев капитал бяха между тях. Те не се интересуваша, че десетки хиляди хора ставаха жертва на този социален бич. Те не искаха да знаят, че голям брой жени и деца живеяха в мизерия и глад. Те не искаха да разберат, че посредством алкохола и тютюна младежта се повсядаше по пътя на пиянството, разюздаността, безделнето и леския живот. Те даже искаха нарочно да вкарят младежта в този път. За борба с алкохолизма правителствата не правеха нищо. Напротив, смело можем да кажем, че те подкрепяха този бич. Въздръжателното движение, което рату-

ваше за трезвост на народа ни и което беше прогресивно, беше жестоко преследвано за тази негова дейност. Стотици и хиляди въздръжатели бяха пратени в затвори, лагери и арести. Въздръжателното движение даде свидетелства в народоосвободителната борба, като Анка Драгиева, Лиляна Димитрова, Иван Стойков и безброй още борци против фашизма. Въздръжателното движение беше гонено и преследвано, защото откъсваше младежта от пакостното влияние на алкохолизма и му даваше правилна насока в живота.

От бегло нахвърлените бележки се вижда, че у нас много малко се направи през миналите режими за здравеопазването на нашия народ. Дойде 9 септември. Политическият, стопанският и културният живот се промениха. Дните на мракобесие и фашизъм свършиха. Реформите една след друга следваха. Отечествоно-фронтското правителство разбра колко малко е направено, за да се оздрави нашият народ.

Като първа мярка за здравеопазването на народа ни се създаде отделно Министерство на народното здраве. Не само книжно, но и на дело това министерство започна енергична работа. Създадох се дирекции за майчинство и детство, за борба със социалните болести, за физкултура и др. Не само в централното управление, не само по административен път се почна работа. Там наистина се чувствуваше, че се твори и работи по отечествено-фронтовски. Това министерство, оглавявано от енергичния борец против фашизма, другият министър Рачо Ангелов, даде много за нашето народно здраве. Създаде се жива връзка между управниците и народа. Във всички начинания на министерството се впрегнаха и хората на народа. Започна се активна работа за построяване на здравни домове, родилни домове и други здравни построявки. Благодарение на ценната подкрепа на нашия трудов народ се създадоха нови кокетни здравни сгради в много населени места. Не е достатъчно това, което се направи. Това се вижда от всички. Но за десетки години не се е направило толкова, колкото от 9 септември насам. В същото това министерство се работи планоно за осъществяване на всички здравни начинания. От цифровите данни, които имаме, се вижда, че от 9 септември насам е направено много за нашия народ в полето на здравеопазването. До 9 септември е имало на работа 720 лекари и фелдшери в селата. На 1 януари 1946 г. такива има 1.039. Над 300 нови лекари и фелдшери навлизат в селата между народа. За да го лекуват и просвещават здравно. И докато до 9 септември един лекар се падаше на 7.200 селяни днес такъв е на 5.600.

В градовете на 600 души се пада по един лекар. Нови 125 акушерки се назначиха в селата. 300 нови хигиенисти отидоха по селата да организират чистотата и да просвещават нашия народ към здравеопазване. Лекарската помощ се приближи до нашето село. В стрясък са над 100 здравни домове. Напълно завършени са около 10 и толкова още са към завършване. Започна се построяване и на много родилни домове. Създадох се над 50 нови родилни домове с близо 250 легла, и то предимно в селата. За децата при 11 първостепенни болници се откриха нови 150 легла. В болничното дело също се напредна много. Откриха се нови болници. При съществувашите се откриха нови 70 отделения. Болничните легла се увеличили с 700. Увеличи се броят на болничните лекари със 147, а на милосърдните сестри със 155. И сега 17 легла се обслужват от един лекар и една сестра. Създадох се 2 нови работнически болници и 6 работнически поликлиники. 117 нови лекари и 10 зъболекари обслужват работниците.

Създаде се здравна застраховка за служителите на държавна служба и пенсионерите. Над 1.200.000 ще се лекуват безплатно. 310.000 чинovníчески семейства и 66.000 пенсионерски получават лекарска помощ. Макар и недобре организирана тази служба, като нова и с неподреден персонал, тя дава много добри резултати. За туберкулозно болните — нови 350 легла в санаториуми и болници. Нови 25 противотуберкулозни диспансера се откриха.

Макар и във време след война, заразените болести са доста намалени у нас. За пръв път след 9 септември се сложи на научни основи банското и курортното лечение.

Новото в народното здраве е и Дирекцията за физическа култура и спорт. Всички знаем, че в миналото гоупи от ентусиазирани младежи висяха по цели дни по игрищата. Фашизмът използуваше този стремеж на младежта за спортване за свои котирийни цели. Свидетели сме на нежелателни инциденти по игрищата. Там всичко беше без каквато и да е система. Спортните клубове бяха средина за разпространение на фашизъм, мракобесие и шовинизъм, който стигаше до взаимобийства между спортуващите.

След 9 септември се създаде Дирекцията за физкултура и спорт. Спортът се сложи на нови, научни начала. Надагаше се да се поучим от Съветския съюз, Англия и Америка и да разберем, че и ние трябва да работим за издигане на спорта на нивната висота. Десетина години на фашистка диктатура бяха тласнали младежта към леки удоволствия. На селската младеж не се обръщаше никакво внимание. Активната намеса на тази дирекция даде правилна насока на спортното движение. Наблюдаваме създаването на стотици спортни клубове по селата. Наблюдаваме също как спортните игрища от арена на междуградски разправии стават сега места за благородно съревнование. С подпомагане на спорта се подпомага и нашата младеж, която до 9 септември беше в казионните организации на „Бранник“ и „Легionar“. Наред с физическото заздравяване се подхранват и засилват духовните качества в тези нови спортни организации.

За борба с алкохолизма се създаде инспекторат. Това обаче е крайно недостатъчно. Трябва още много да се направи в тази област. Има още много и много да се желае в полето на здравния фонд на отечественофронтовската власт.

Пред нас е бюджетът на Министерството на народното здраве. Нашата социалдемократическа парламентарна група, след основни разглеждане, смята, че и този бюджет не ще може да за-

новодни напълно здравните нужди на нашия народ. Ще трябва да се направи час по-скоро всичко възможно, тъй здравни нужди да бъдат задоволени.

По така предлагания бюджет ние искаме да забележим, че е крайно необходимо да се направят известни корекции, и то да се дадат известни увеличения.

По личния състав. И тук виждаме още бюрократичният характер на нашата държавна машина. Все още се среща борбата между две различни отделения. В новия бюджет има направена крачка напред. Виждаме, че се търси начин да се облекчи нашето селско население. Министерството, за да може да прати лекари в лошите селски участъци, дава увеличение на заплатите, като ги прави на чадници на секции.

За пръв път се прави възможното да се привлечат зъболекари и акушерки в селата. Прави се всичко възможно, тези участъчни здравни служби да станат малки местни болници.

Нови 300 хигиенисти се пращат в селата. Откриват се нови аптеки към тези служби. За болничното дело много нови милосърдни сестри и болногледачи се назначават. Нови първостепенни и второстепенни болници се откриват. Чувствува се, че с новия бюджет се прави всичко възможно, здравната помощ да достигне по-лесно до селото.

Новото, което е в бюджета, е превръщане на инспектората в отделение за борба с алкохолизма. Все пак и сега много малко се прави за борба с това голямо социално зло. Смятаме, като крайно необходимо, да се разшири това отделение в дирекция и да се отпочне една по-голяма борба с този бич. (Ръкоплескания)

Ние сме прогресивни в мисълта, трябва да бъдем такива и в делата си. Над 20.000 общопризнати алкохолици има у нас. Излизат се с милиони литри алкохол. Алкохолизмът е основата на много социални болести, и това не бива да се премълчава. Необходимо е въздържателното движение да бъде подпомогнато в борбата му с алкохолизма и моралната разруха, настъпила след войната. Само едно активно въздържателно движение ще измъкне младежта от запущените кафенета, аперитиви, барове и бирхалета и ще й даде правилна насока. Особени промени в личния състав не стават. Ако такива има, то те не засягат материално бюджета.

Че нашето отечественофронтовско правителство гледа добре на въздържателното движение, ние виждаме от последната заповед, която г-н министърът на вътрешните работи издаде до своите подведомствени органи, с която обръща вниманието на това, че у нас диянството е много напреднало и че трябва да се вземат мерки. Ние използваме това окръжно, за да обрнем внимание на г-да народните представители и да ги замолим да вземат и те по-активно участие за създаването на едно по-силно въздържателно движение, което е много необходимо за нашата страна. (Ръкоплескания)

Необходимо е да се направят увеличения, и такива вече стават, в общите разходи. В интерес на народното здраве са тези промени. Доста ясно дадох картината на нашето здравно дело до 9 септември, за да се види, че там са необходими тези увеличения в бюджета. Същественото в бюджета е, че само 25% от средствата, които се предвиждат в него, отиват за персонал, а 75% — за подобрене на лечебното дело у нас.

Ще се спра само на някои параграфи, по които се иска увеличение и за които бюджетарната комисия даде съгласието си.

Необходимо е да се слезат § § 13 и 14, за да може правилно да се изразходват сумите по тези параграфи, защото не се знае по кой параграф ще могат да бъдат купени инструментите и другите набелязани от министерството неща.

Иска се да се предвиди нов § 14 от 10.000.000 лв. кредит. Този кредит е предимно за селските акушерки в такива пунктове, които са под 5.000 жители, за да може да се дават известни възнаграждения за всички акуширания и за да може да се привлечат акушерки към тези селища. Този кредит трябва да се предвиди, ако искаме да спасим селската жена от изпитание и да й осигурим акушерска помощ.

По-съществена промяна в бюджета ще трябва да претърпи § 33 за постройка и довършване на болници, санаториуми и ред други здравни здания. Не 350.000.000 лв., но 35.000.000.000 лв. да се отпуснат, пак не ще бъдат достатъчни за здравното строителство. Почти всички здания на болниците са недостатъчни за нарастващите нужди. Поради липса на средства много негодни болнични сгради ще останат да обслужват. Пак по същата причина и нови санаториуми не ще могат да се открият.

По § 35 се иска едно по-чувствително увеличение от 80.000.000 лв. Това е абсолютно необходимо за подкрепа на постройките на нови здравни домове в селата. Това желание на селото да изгради самъ, здравни домове, трябва да се насърчи, и то по-чувствително, от държавата, ако искаме да привлечем лекаря в селото. Ако искаме да създадем малки районни болници с редици домове, ще трябва час по-скоро да се построят такива по-големи в по-големите села.

Особено в новия бюджет на Министерството на народното здраве е по § 37 — да се даде право на министерството да образува или влезе в предприятия за лекарствоснабдяване.

Иска се по новия бюджет в § § 41, 42, 43 и 44 да се даде общ кредит от 80.000.000 лв., който министерството да разпредели според нуждите. Тези параграфи се отнасят за физкултурната дейност на министерството. С включване на физкултурната дейност у нас към народното здраве се прави голяма крачка напред, и това начинание наистина трябва да се подкрепи. Ако се погледне в коя и да е културна страна, ще се види колко много е направено за физкултурата. Особено много се прави в Съветския съюз. Отечествовата война доказа, че средствата, хвърлени за физкултурата в Съветския съюз, не са били напразно. Там имаше истинско спортуване, и то с много добри резултати.

Нашата парламентарна група смята, че много малко се е направило за туберкулозно болните. Ще трябва да се вземат и етатизират всички частни санаториуми, като се платят, наемат и обзаведат от държавата. Това е един от големите здравни проблеми, за които трябва да се отделят повече средства. Нови параграфи ще трябва да се създадат. 200.000 млади български граждани, предимно от трудовия народ, поради лошите условия, са заболели от туберкулоза и стават негодни за работа поради невъзможност за лекуване. Ще трябва час по-скоро да се открият нови санаториуми и създадат нови няколко хиляди легла. С това, разбира се, този социален проблем не ще се разреши.

По новия бюджет се слага начало за пръв път за държавна зъболекарска помощ. У нас досега това е било дело само на частната инициатива. За зъболекарска помощ в селата не може и да се говори; там почти няма такава. Здравна зъболекарска проучка света няма почти никаква. Този голям здравен проблем не е разрешен, както и лекарският, защото миналите правителства гледаха по възможност да има по-малко лекари и зъболекари в селата. Може би това, което се прави по бюджета, да е много малко, но все пак се прави нещо.

С новия бюджет не се изчерпват напълно всички здравни проблеми. Необходимо е още много да се твори. Мнозина обаче от вас ще си задават въпроса: откъде могат да се вземат средства за увеличение на този бюджет? Не само за Министерството на народното здраве, но и за Министерството на социалната политика, което иска да подобри живота на трудещите се, както и за Министерството на земеделието, което иска да подобри бита на нашето село, ще могат да се намерят средства. Знаем, че някои от колегите ще кажат, че тези предложения са сектантски, но все пак ние смятаме, че такива средства могат да се набавят от лукса и излизствата в нашия живот. У нас се изпиват 200 милиона литра вино. Ако се обложат допълнително по 10 лева, ще имаме нови 2 милиарда лева. Бира 20 милиона литра по 15 лв. — 300 милиона лева. Ракия 22 милиона литра по 60 лв. — 1.320.000 лв., фини подсладени напитки 5 милиона литра по 200 лв. — 1.000.000.000. У нас се изпушват с милиони кутини цигари. Ако се обложат по 5 лв. на кутиня, ще се получат нови 2.250.000.000 лв.; допълнителната такса на луксозните стоки и парфюмерия ще даде 100 милиона лева. Или ще получим кръгло една сума от 7 милиарда лева. Ако част от тези средства се отдели, ще може много да се направи за нашето народно здраве и за подобрене на живота на града и селото.

Не е само въпросът за бюджета, но още много са здравните проблеми. Ние по-скоро ще трябва да привлечем към селото лекаря, да се направи всичко възможно да стане по-достъпна лекарската помощ. Всичко това би могло да се постигне и с някои нови наредби и закони. С бюджетни възможности ние не бихме могли да задоволим здравните проблеми. Необходимо е, и то час по-скоро, да се прокарат някои здравни реформи, за да може да се почувствува, че е започната отечественофронтовска работа и в това ведомство — на първо място предпазната медицина. Имаше уверенията на министъра на народното здраве г-н Рачо Ангелов, че той ще предложи някои от тях, но сме сигурни, че ще се намерят хора, които не ще бъдат съгласни с новите реформи, защото ще бъдат засегнати техните джобове и тяхното спокойствие.

Като първи мерки за оздравяването и здравеопазването на нашия народ, нашата социалдемократическа парламентарна група предлага да се прокарат следните:

1. Всенародна здравна застраховка за всички български граждани. При такава застраховка никой от българските граждани не ще бъде оставен без лекарска помощ, защото такава ще му осигури държавата. Такава здравна застраховка има почти във всички културни страни в света. В някои от тях, както е в Съветския съюз, се е отишло и по-далеч. Там имаше напълно социализиране на лекарската помощ. Говори се напоследък и за етатизиране на лекарската помощ и в Англия.

2. Закон за кооперативен строеж на болници. Ако остане държавата да строи болници сама с бюджетни средства, такава никога не ще има достатъчно. Но по повдигнатия въпрос от народа, както в Горна-Оряховица и други места, ще трябва час по-скоро да се занимае министерството и да прокара специален закон за кооперативен строеж на болници и други здравни сгради. Само така ще може да се задоволят отчасти най-големите нужди за болници, здравни домове, санаториуми и др.

3. Закон за задължително изпращане на новите лекари 2 години по селата и за всички останали лекари, ненавършили 50 години, по за една година. Селото има нужда от лекарска помощ. С наличните лекарски кадри обаче не може да се задоволи тази нужда. И затова е необходимо по законодателен път да се пратят лекари в селата. На мнозина ще им се развали спокойствието, но ще се помогне на нашия народ.

4. Със специален закон да се етатизира аптечното дело у нас. Това се надява да стане час по-скоро. Този капитал е най-много облагодетелствуван сега у нас. Аз поне не зная досега аптекар да е фалител. Всички са много добре материално. При аптеките процентите на печалба са големи. Ако държавата взем: аптечното дело, ще услуги двойно на нашия народ: ще му даде евтини лекарства и ще създаде средства за нови мероприятия при Министерството на народното здраве. Необходимо е решаване да се създаде предприятие към министерството, за да може час по-скоро да се уреди въпросът с етатизиране на аптечното дело.

5. Необходим е и закон за референдумите за затваряне на кръчмите. Мнозина може да го направят въпрос, че това е по-скоро дело на Министерството на вътрешните работи. Но кръчмите са едно голямо зло, което засяга предимно здравето на нашия народ. С закриване на кръчми, аперитиви, барове, бирхалета и други още богоугодни заведения никой не ще загуби (Ръкоплескания). Българската жена с радост ще посрещне такъв един закон. Ако на мястото на тези заведения изникнат нови

училища, читалища, кина и други просветни институти, никой не ще ни обвини в престъпление. Предполагам, че уважаният г-н министър на финансите може да остане недоволен от тази голяма ерес. Средствата, които ще се вземат от тези заведения, обаче отиват пак за техните клиенти.

6. Специален закон за борба с туберкулозата и другите социални болести, които у нас вземат масов характер. Вярно е, че в стария закон за народното здраве се говори за тези болести, но само се говори, без нещо ново да е направено. Няма да бъде подражание и никой не ще ни обвини в болшевизъм, ако се справим и копираме закона за борба с туберкулозата в Светския съюз. Той е най-съвършеният закон в света за борба с туберкулозата. Не по-малко зло са и другите социални болести. Ще трябва със специален закон да се отпочне борба и с тях.

7. Необходим е закон за реорганизиране на нашия медицински факултет, защото сега както е ще има много нови лекари книжници.

С тези и ред нови закони и реформи ще се ускори въпросът за здравеопазването у нас. Разбира се, че не ще се разрешат всички здравни проблеми. Има много да се работи, за да се разрешат правилно здравните проблеми. Не се лъжем, че това ще стане с месеци или за година, но може да се направи нещо. Не ще разрешим напълно здравния проблем, ако не подобрим условията за живот в нашата страна. Само при по-добър живот ще имаме истинско народно здраве.

Нашата социалдемократическа парламентарна група ще гласува бюджета на Министерството на народното здраве, като иска да се дадат по-големи кредити за вещевени разходи. (Ръкоплескания)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Г-да народни представители! Пред вид обстоятелството, че другиден, 3 март, е празник — освободението на България — и голяма част от народните представители трябва тази вечер да заминат за провинцията във връзка с отпразнуването на този празник, бюрото, в съгласие с правителството, ви предлага да вдигнем заседанието.

Който са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

За следващото заседание, което ще се състои във вторник, 5 март т. г., 15 ч., председателството, в съгласие с правителството, ви предлага следния дневен ред:

1. Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопроектите за разходите през 1946 г. на: а) Министерството на народното здраве (Продължение на разискванията); б) Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните.

2. Второ четене на законопроекта за признаване юридическа личност на комитетите на Отечествения фронт.

3. Първо четене на законопроекта за учредяване на Министерство на индустрията, занаятите и рудите и на Министерство на електрификацията и природните богатства.

4. Второ четене на законопроекта за конфискуване на придобитите чрез спекула и по незаконен начин имоти.

Първо четене на законопроектите:

5. За противопожарната защита.

6. За временна задължителна служба на санитарните лица.

7. За уреждане положението на завършилите в СССР санитарни лица.

Второ четене на законопроектите:

8. За изменение и допълнение на глава V от закона за подподренне на земеделското производство и упазване на полските имоти.

9. За трудовата поземлена собственост.

10. Одобрение решенията на прощитарната комисия, протокол № 2.

Който от г-да народните представители са съгласни с предложения дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигам заседанието.

(Вдигнато в 17 ч. 53 м.)

Подпредседател: Д-Р ПЕНЧО КОСТУРКОВ

Секретари: { ГЕОРГИ ХРИСТОВ
Д-Р ГЕОРГИ СЛАВЧЕВ

Началник на Стенографското отделение: ДОНЧО ДУКОВ